

BAKONYI ISTVÁN

A költő novellái

MEZEY KATALIN: RÉGI NAPOK RENDJE

Magyar Napló
Budapest, 2019
153 oldal, 3000 Ft

”

Mezey Katalin azon szerzők közé tartozik, akik több műfajban is kipróbálták tehetségüket. Prózaíró, költő és műfordító.

Számos verseskötet és prózakötet után legutóbb a *Régi napok rendje* novelláit vehettük kezünkbe. Két fő részből áll a mű: az első fejezet hét novellája még 1987-ből való, a többi nyolc pedig a 2014-es *Ismernek téged* után keletkezett. A több évtizedes eltérés ellenére egységesnek mondható a *Régi napok rendje*. Stílusban és nyelvezetben éppúgy, mint az írói eljárásban, akkor is, ha természetesen vannak különbségek. Márpedig vannak, ha másért nem, a megváltozott történelmi és társadalmi környezet okán.

Ugyanakkor mindkét fejezetben találunk a történelmi közelmúltra utalásokat, történeteket. A sajátos kezdésű, egyfajta szerzői útmutatással kezdődő *Bonyolult történet* ugyanakkor bizonyos értelemben egy különös művészettörténet valahol Európában. Pontosabban egy vidéki színház körül. Benne vannak a korabeli vonások és visszasságok, amelyek persze a megváltozott világban is tovább élnek. Laci, a főhős pedig fölösleges embernek is mondható. „Rosszkedvét, életundorát csupán a vitriolos asszonyka látogatásai színesítették.” – olvassuk róla többek között. Van itt megcsalás, vannak kusza emberi viszonyok, találkozunk a fiatal színésznő hányódásaival, röpke kalandjaival. S a végén ismét a kezdetre emlékeztető írói kommentár. Itt és másutt is megfigyelhetjük a novella műfaji sajátosságainak tiszteletben tartását, például úgy, hogy a kiragadott életpillanatok akár a figurák egész sorsát is jellemzik.

Megjelennek a korábbi évtizedek életpillanatai is, például a harmincas évén túl járó asszonyról, a múlt idővel a közép-pontban (*Álom az ifjúságról*). Lírával átítatott kispróza ez, egy szerelmi és házassági történet a 60-as, 70-es évekből. Mezey Katalin írásmódjára itt is jellemző a realista közelítés és a kifinomult stílus. Így jellemzi a „lassú hervadást”, az idővel folytatott emberi küzdelmet, az élet monotonitását, sivárságát. Egy jellemző részlet: „Nem utaztak, nem mulattak, nem

éjszakáztak, nem voltak kalandjaik. Csak tanulás, munka, munka, gond, gyermekáldás. Örömeik és bánataik a testi fáradtság és a szellemi kimerültség mély tengerében zajlottak, miközben minden energiájukkal, megfeszített erejükkel közös, kényszerű céljaik eléréséért dolgoztak.” A típusábrázolás példája ez a novella, a környezet ábrázolás is igen hiteles. Egy régebbi szerelem emlékei is feltululnak Ilona gondolkodásában, és ekkor kell rájönnie, hogy valami kimaradt az életéből. Az álom azonban továtúnik, miképp az akkori világban ez gyakorta bekövetkezett... Ezekben a korábbi művekben ott kísért a korszak szűk levegője, az emberi kapcsolatok szétszakítottsága, néhol a sivár érzelmek és a sors durvaságának sok jele.

Azért jut idő az álmodozásra, akár hétköznapi, akár megemeltebb értelemben. És jellemző az is, hogy pontosan mutatja be az emberi sorsokat, és mindezt nagy beleélő képességgel teszi. A szövegnek mindvégig erős a vizualitása, egy-egy történet akár filmfeldolgozás alapja is lehetne. Akkor is, amikor egy kissé groteszk történetben a szűnyogok jelentik a legfőbb veszélyt az ember számára (*Véres szűnyogirtás*). Persze akad ennél súlyosabb veszély is, hiszen az első fejezet záró novellája, az *Egy magyar parlament* a második világháborúba vezeti az olvasót. Visszafogott és tárgyyszerű módon, ugyanakkor finoman érzékeltetve a tragikus színeket, és kiemelhetjük remek, a történetet előbbre vivő dialógusait.

S a második rész új novellái biztosítják a folytonosságot. Úgy is, hogy például *A kecskék* még mindig háborús történet. Kicsit másképpen, hiszen az új világban leírhatók már a korábban alig megjelent mondatok, korábban tabuként kezelt mozzanatok. Például arról, hogy mit műveltek a szovjet katonák Magyarországon. Meg arról, hogy a főhős közben meggyőződhetett a szovjet földön uralkodó viszonyokról is. „Élete végéig nem felejtí el az éhes gyerekszemeket, akik miatt nem tudta rendesen megenni a saját kenyerét sem, bicskahegyen, falatonként osztotta szét köztük. [...] Nem pár ezer kilométerre, de legalább egy évszázadnyira volt ez a világ Magyarországtól.” Akkor is kételyek gyötrik, amikor hazajöhet az amerikai hadifogságból, és motoszkál benne a kérdés: vajon tényleg hazajut-e, és nem várják-e újabb vizsontagságok. Hiteles történelemszemlélet és írói hitelesség van itt a háttérben. Már-már baladisztikus szépséget teremtve.

Tehát Mezey Katalint is a múlt elemzése, a letűnt idők emlékei foglalkoztatják gyakran. Őszintén vallja az örökség föl vállalását, és azt is sugallja, hogy az emlékezés segítheti az utókort inkább, és nem a múlt eltörlése. A kötet címét adó mű is ebben erősít meg bennünket. Önéletrajzi ihletésű alkotás, vélhetően a szerző családját megörökítő írás. Nem hagyományos novella, inkább a memoáriródalom része, visszaemlékezés. Alapfogalom és értékjelző a *rend*. A napi-
rend, a tisztaság és a fegyelem világa. A tisztességes élet mozzanatai. A család kiemelt szerepe. Visszapillantás az 50-es, 60-as évek világára. Középpontban a keresztény értékrend erejével.

Úgyancsak önéletrajzi fogantatású lehet a *Száz éve, szeptember közepén* című novella, és újra a múltból, az első nagy háború idejéből. Egy ápolónővel a középpontban, a halálosan beteg katonák között. Egy emberi sors rajza, kiváló írói eszközökkel, tárgyyszerű, puritán nyelven elmondott torokszorító történet. A katonák között megbetegedett asszonyról, Juhos Máriáról, az öt gyermeket nevelő anyáról szól. És nem menekülhetünk a gondolattól: a történelem szinte mindent lerombol...

És vonzzák Mezey Katalin tollát a nehéz sorsú emberek, akik vagy magánéletük, vagy a külvilág visszásságai miatt szenvednek. Ábrázolásukban láthatjuk a költő kezenyomát is, például abban, ahogy a mulandóságot és az elmúlást érinti. A történelem szorításában élő ember érényeinek és gyarlóságainak felmutatásával.